

VITA A „TOKAJ”-RÓL. DE KIÉ LEGYEN A „TOKAJI”?

BIRÓ Krisztina

„A bor szépség és érzelem, a kötöttség és a szabadság, a valahová tartozás és a magány állandó dilemmája. A dilemma nap nap utáni újraéledése az élet motorja. A dilemma lezárása pedig a lemondás. A bor szeretete bátorság, a pillanat győzelme az örökkévalóság fölött” – olvashatjuk Alkonyi László, a Borbarát magazin alapító főszerkesztőjének, borszakírójának sorait az említett folyóirat beköszönőjében.¹

Éppen a bor, a tokaji „csoda”,² „a királyok bora és a borok királya”³ körül éleződött ki a konfliktus Magyarország és Szlovákia között az elmúlt években. A két ország hosszú éveken keresztül vitázott, utóbbi ugyanis arra hivatkozva palackozta – és palackozza napjainkban is – a saját területein termelt tokajit, hogy a trianoni békeszerződés előtt a magyar bortörvény⁴ az említett településeket a tokaji borvidékhez sorolta.⁵ A vitás felek próbáltak megoldást találni a konfliktusra, azonban nem történt érdemi előrelépés. A kérdés többször is az Európai Bizottság és az Európai Bíróság elé került, míg végül az utóbbi szerv döntése valószínűleg hosszabb időre meghatározta a helyzetet. A bíróság ítéletének értékelése eltérő módon jelent meg a magyar és a szlovák hivatalos körökben, ugyanakkor elmondható, hogy mindkét ország egyértelműen Magyarország vereségként értékelte sajtójában.⁶

¹ FRECH Magda: *Bor-ások*, Magyar Nemzet, 2001. december 15. 29.

² Goethe a „Faust”-ban a következőképpen emeli ki a tokaji bort: „Csurranjon hát a tokaji. Éljük át a természet titkait. Hidd el, ez egy csoda, cseppenként fogyaszd és csodálattal éld át.”

³ XIV. Lajos francia király udvarában elhíresült mondás.

⁴ Ld. a későbbiekben.

⁵ KELEMEN Zoltán: *Vita a magyar-szlovák boralkuról*. HVG, 2004. május 15. 116.

⁶ HAJDÚ Zoltán: *Tokaj-Hegyalja – egy államhatár-metszete világörökségi jellegű szőlő- és bortermelő táj – a magyar-szlovák kétoldalú és az európai uniós szabályozási hálóban*. Pécs, MTA KRTK, 2014. 7.

A T-194/10. sz. Magyarország kontra Európai Bizottság elnevezésen ismert ügyben 2009. augusztus 1-jén az Európai Bizottság által összeállított, a meghatározott termelőhelytől származó minőségi borok jegyzékének helyébe lépő,⁷ – többek között a tagállamok *oltalom alatt álló eredetmegjelöléseit* és földrajzi jelzéseit tartalmazó⁸ – úgynevezett E-Bacchus nyilvántartásba Szlovákia tekintetében oltalom alatt álló eredetmegjelölésként bejegyezték a „Tokajská vinohradnícka oblast” kifejezést. Az elektronikus nyilvántartásban rögzített bejegyzéssel tovább éleződött a már régóta fennálló konfliktus Magyarország és északi szomszédja között. A nyilvántartásába azon eredetmegjelöléseket jegyezték be, melyek 2009. augusztus 1-jén a tagállamok jogszabályai alapján oltalom alatt álltak.⁹

2009. november 30-án Szlovákia azt kérte a Bizottságtól, hogy a „Tokajská vinohradnícka oblast” oltalom alatt álló eredetmegjelölést a „Vinohradnícka oblast’ Tokaj”, illetve a „Tokaj” oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel váltsák fel. Szlovákia ugyanis jelezte, hogy a „Tokajská vinohradnícka oblast” bornév tévesen került az m. t. minőségű borok jegyzékébe, és a 2009. augusztus 1-jén hatályos nemzeti jogszabályában ténylegesen az utóbbi megnevezések szerepeltek.¹⁰

2010 februárjában a szlovák hatóságokhoz intézett levelében a Bizottság megállapította, hogy az említett rendelkezések szövegében csupán a „Vinohradnícka oblast’ Tokaj” kifejezés szerepel, így elutasította a szlovák kormány azon kérését, hogy jegyezze be a „Tokaj” eredetmegjelölést az említett nyilvántartásba.¹¹ A 2009. augusztus 1-jén hatályos szlovák rendelkezésre tekintettel „a Bizottság [...] 2010. február 26-án úgy módosította az E-Bacchus nyilvántartásban szereplő adatokat, hogy azok megfeleljenek a szóban forgó rendelkezések pontos szövegének.”¹²

A szlovákok jelentősen „megnövelték” a termőterület nagyságát, ugyanis 1474 hektáros tokaji termőterületet jelentettek be. A magyar kormányzat 2010

⁷ Az Európai Unió Bírósága 17/14. sz. SAJTÓKÖZLEMÉNY Luxembourg, 2014. február 13.

⁸ *E-Bacchus adatbázis*, www.ec.europa.eu/agriculture/markets/wine/e-bacchus/index.cfm?event=pwelcome&language=HU

⁹ LÁNCOS Petra Lea: *A Törvényszék ítélete a Tokaj-ügyben, Luxembourg joggyakorlat. JeMa*, 2013/1 64.

¹⁰ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8, 4. pont.

¹¹ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8, 5. pont.

¹² Uo. 6. pont.

márciusában ugyan ellenvetését fejezte ki a módosítással szemben,¹³ az Európai Bizottság elutasította.¹⁴

A – tokaji borászok szerint addig túlzottan türelmes¹⁵ – magyar kormány 2010. április 28-án a Törvényszék Hivatalához benyújtott keresetlevelével eljárást indított.¹⁶

1. Tokaji bor: a magyar genius borban megfogalmazott szellemisége

A magyar borok szellemiségének az elemzésében figyelembe kell venni borvidékeink földrajzi adottságait és a szőlészeti és borászati tényezőket. Már az ókor óta négy tényezőt vesznek figyelembe a minőségi borok tekintetében: a termőtalajt, az éghajlatot, a szőlőfajta adottságait, valamint az ember szőlészeti és borászati szaktudását. Szepsy István, Tokaj-Hegyalja neves borásza szerint a tokaji borok egyediségében elsősorban a riolit-vulkanikus termőtalaj és a két hungaricum szőlőfajta, a furmint és a hárslevelű játssza a legfontosabb szerepet. Véleményében van igazság, ugyanis *legegyedibb, legelegánsabb, legmagyarabb* boraink jelentős hányada vulkanikus talajon terem és a szőlőfajták nagy részét hungarikum szőlőfajták képezik. A tokaji aszú egyediségében a vulkanikus talaj és a hungarikum szőlőfajták mellett meghatározó szerepet játszik a Tokaj-Hegyalja különleges mikroklimája és az aszú készítésének egyedülálló szőlészeti és borászati technikája.¹⁷

Cey-Bert Róbert Gyula, a bor világában a legrangosabb szervezetnek számító Nemzetközi Borakadémia egyetlen magyar tagja szavaival élve „*ha a magyar génuszt, igazi magyar szellemiséget egyetlen fogalommal ki akarjuk fejezni, akkor csak annyit kell mondanunk, hogy tokaji aszú. A Tokaji Borvidék a magyar borvidékek között egy kivételes paradicsomi szigetet képez, amelynek királyi presztízse a világ egyik legnagyobb borvidékévé avatja.*”¹⁸

¹³ Uo. 7. pont.

¹⁴ HAJDÚ i. m. 5.

¹⁵ HVG.HU: *Tokaji borvita: 2011-ig csak egy maradhat*. HVG, www.hvg.hu/gazdasag/20100317_ujra_kielezodott_a_tokaji_borvita [letöltve: 2016. 01.26]

¹⁶ T-194/10 – Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8, 9. pont

¹⁷ CEY-BERT Róbert Gyula: *A magyar bor szellemisége*, Budapest, HUN-idea Szellemi Hagyományörző Műhely, 2006. 137.

¹⁸ CEY-BERT i. m. 138.

A IX. században érkező őseink a honfoglalás idején Tokaj körzetében alakították ki főhadiszállásukat, ahol Anonymus szerint győzelmeiket áldomásokkal ünnepelték meg, melyhez hozzátartozott az áldomás megszentelő itala, a bor. A későbbiekben a tokaji bor az aszúbor XVI. századi megszületésével egyre fontosabb szerepet játszott a magyar szellemiség és kultúra presztízsének kifejezésében: pápák, császárok, királyok, arisztokraták legkedveltebb borává vált. A tokaji bor szorosan hozzánőtt történelmünkhöz, szellemisége a legreménytelenebb időszakban is a nemzeti újjászületés reményét jelentette a magyarok számára: a Rákóczi-szabadságharc fontos bevételét jelentette a tokaji aszúbor.¹⁹ Híres borunk a magyar irodalomban is számtalanszor megjelenik, elegendő csupán Kölcsey Ferenc sorait felemlíteni: „Értünk Kunság mezein ért kalászt lengettél, Tokaj szőlővesszein nektárt csepegtettél.”²⁰

2. Tokaji aszú, a hungarikum

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény a következőképpen határozza meg a hungarikum fogalmát: „gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye.”²¹

A Hungarikumok Gyűjteményében található hungarikumok szakterületi kategóriákba sorolhatóak. Ezen kategóriák közül az agrár- és élelmiszergazdaság csoportjába sorolják a „Magyarországi Tokaji borvidéken előállított Tokaji aszút” is.²²

Tokaj a világon egyedülálló mikroklímával rendelkezik, ami meglehetősen kedvező az aszúképződésnek és ennek köszönhetően egészen a XVI. századig visszanyúló hagyománya van az Aszú borok, a nemes édes borok, valamint a magas minőségű száraz fehérborok készítésének. Tokajban az augusztus és szeptember eleje általában még száraz, ekkor a szőlő fokozatosan a teljes érettség fázisába jut, majd a túlérés hatására a bogyók héja ráncosodni kezd. Ezt követően rendszerint beköszönt egy csapadékosabb időjárás, teret nyitva

¹⁹ CEY-BERT i. m. 140–141.

²⁰ Kölcsey Ferenc: Himnusz.

²¹ 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról, 1. §

²² HUNGARIKUM.HU: *Hungarikumok gyűjteménye*, Magyar Értéktár-Hungarikumok gyűjteménye, www.hungarikum.hu/node/86, [letöltve: 2016.01.20]

az aszú képződéshez szükséges ‘Botrytis cinerea’ fertőzésnek. Tokaj-Hegyalja egyike a világ azon borvidékeinek, ahol a ‘Botrytis cinerea’ gomba jótékony hatása érvényesül, amelyet elődeink ‘nemes rothadásnak’ neveztek el.²³

Tokaj-Hegyalja egy hozzávetőleg 80 km hosszú, s mindössze 3-4 km átlagos szélességű földrajzi területet képez, ahol évente erősen változó mennyiségben, többéves átlagban mintegy 200-230 ezer hektoliter bor készülhet.²⁴

3. A Tokaji borvidékre vonatkozó különleges előírások

Az aszú-készítés megjelenésével – mely az 1600-as évek első felére tehető – a hegyaljai borok között ‘világegyediség’ jelent meg. A gazdasági, kereskedelmi, valamint az ágazat területi jelentősége miatt a termelés és a forgalmazás szabályozása korán megjelent a térségben. Kezdetben települési hegyrendszabályok, később megyei és országos jellegű szabályozások jöttek létre. Ezek hatására fokozatosan kialakult a zárt borvidék területe, az eredet- és minőségvédelem rendszere, a forgalmazás ellenőrzött és szabályozott rendje. A XVIII. században (1737) megyei előterjesztésre született országos szabályozás már egyértelműen rögzítette a szőlőtermelés és a borkészítés minden elemét. Az országos szabályozás szintjén a Tokaji borvidék a világ egyik legelső eredetvédt, pontosan körülhatárolt borvidéke lett.²⁵

A történelmi Magyarország területén – így Tokaj-Hegyalján is – az 1908. évi bortörvény szabályozta utoljára a legfőbb borászati kérdéseket. A törvény tételesen felsorolta azokat a településeket – köztük azokat, amelyek később a trianoni békeszerződéssel Csehszlovákiához, majd 1993-ban Szlovákiához kerültek – melyek minősített termőhelyein tokaji bor termelhető és forgalmazható. Az ebben a törvényben nevesített 178 hektáros területről a magyar kormány egyébként hajlandó volt tárgyalni 2001-től, ezt azonban számos borász a Brüsszelnek való megfelelés kényszerének tulajdonította, ugyanis az EU korábban jelezte, hogy célszerű lenne, ha a felek egymás között állapodnának meg.²⁶

²³ HUNGARIKUM.HU: *Hungarikum Tokaji aszú*, Magyar Értéktár-Hungarikumok gyűjteménye, www.hungarikum.hu/ertek/bc457d46814444bb198b906a6d25c11fc4868120 [letöltve: 2016.01.20]

²⁴ HAJDÚ i. m. 4.

²⁵ HAJDÚ i. m. 2.

²⁶ KELEMEN i. m. 117.

A 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról különlegessége, hogy egy egész fejezete²⁷ vonatkozik a Tokaji borvidékre, mely mutatja ezen vidék jelentőségét is. A törvény 36. paragrafusa értelmében „a Tokaji borvidéken készített tokaji másolás, tokaji fordítás, tokaji szamorodni, tokaji aszú és tokaji eszencia tokaji borkülönlegességnek minősülnek és önálló névhasználatra jogosultak.”²⁸ Továbbá a törvény 39. paragrafusa tisztázza, hogy „a Tokaji borvidékre utaló elnevezéssel tilos közfogyasztásra forgalomba hozni mustot, továbbá olyan bort, amelyet más termőhelyről származó musttal vagy borral házasítottak.”²⁹

Nem szabad megfeledkeznünk országunk Alaptörvényéről sem, mely rendelkezik arról, hogy „a természeti erőforrások, különösen a termőföld, (...) a honos növény- és állatfajok (...) a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”³⁰

4. Eredetvédelem³¹

A földrajzi árujelzők jelentős versenyfunkciókkal bírnak. Ebből a szempontból ki kell emelni az *eredetmegjelöléseket*, melyek jelentős gazdasági funkcióval is rendelkeznek. A bajor sörök, a francia borok, az olasz vermutok gyártásához és forgalmazásához évszázados jó hírnév társul. A földrajzi árujelző értékes hirdetési eszköz és egyben a fogyasztó számára is hiteles ajánlást jelent.

Az említett termékek presztízs fogyasztása miatt kedveltségük árfelhajtó hatású. A „márkás”, neves italokra egyértelműen magasabb árat szabhatnak ki, mint a közönséges termékek vonatkozásában. A versenytársak tekintetében a földrajzi árujelzőknek van jelentős élénkítő hatása. A konkurensok lehetőségeikhez mérten mindent megtesznek, hogy ne kerüljenek ki a versenyből, így elsősorban hasonló minőség és hírnév elérésére törekednek.

A földrajzi árujelzők másik versenyfunkciója a kiszorító, versenykorlátozó hatás. Ez a hatás abban mutatkozik meg, hogy a versenytársak az adott termék

²⁷ V. fejezet.

²⁸ 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról 36. §

²⁹ 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról 39. §

³⁰ Alaptörvény P) cikk.

³¹ HERPAY Balázs né dr.: *A magyar borgazdaság kihívásai*. Budapest, Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, 1998. 25.

piacáról részben, vagy egészben kiszoríthatók, vagy jelentős árengedményekre, kereskedelmi engedményekre kényszeríthetők.

A földrajzi árujelzők több funkcióival³² is rendelkeznek – a már említett versenyfunkció mellett –, melyek közül meghatározó a *származásjelző, megkülönböztető, minőségjelző és a védelmi funkció*.

A *korábbi magyar Polgári Törvénykönyv*³³ szerint „a szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll.” A törvény továbbá kimondja, hogy többek között az eredetmegjelölés valamint a származásjelzés is az iparjogvédelem körébe tartozik, ezek oltalmát pedig az említett törvény rendelkezésein kívül külön jogszabályok határozzák meg.³⁴

A földrajzi árujelzők speciális szabályozását a *Védjegytörvény*³⁵ tartalmazza. A *Védjegytörvény* rendelkezései alapján „földrajzi árujelzőként jogi oltalomban részesülhet a kereskedelmi forgalomban a termék földrajzi származásának feltüntetésére használt földrajzi jelzés és eredetmegjelölés.”³⁶ Tehát a földrajzi árujelzők kategóriájába sorolhatjuk az eredetmegjelölést is. A törvény pontosan meghatározza ennek fogalmát is, 103. paragrafusának 3. bekezdésében: „az eredetmegjelölés valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott, illetve előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője kizárólag vagy lényegében az adott földrajzi környezet, az arra jellemző természeti és emberi tényezők következménye.”³⁷

5. A földrajzi árujelzők nemzetközi oltalma³⁸

Eredetmegjelöléseink és származási jelzéseink külföldi oltalmát számos nemzetközi megállapodás biztosítja.

Az 1883-as, az *Ipari Tulajdon Oltalmára létesült Párizsi Unió Egyezmény* jelentősége, hogy az ipari oltalom körébe sorolja egyebek között az

³² TATTAY Levente: *A bor és az agrártermékek eredetvédelme*. Budapest, Mezőgazda Kiadó, 2001. 21.

³³ 1959. évi IV. törvény a polgári törvénykönyvről.

³⁴ 1959. IV. törvény, Ptk. 86. § (1)-(2)

³⁵ A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény.

³⁶ A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény. 103. § (1)

³⁷ A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény. 103. § (3)

³⁸ HERPAY i. m. 25–26.

eredetmegjelöléseket és származási jelzéseket³⁹ is. Az egyezmény pontosan kifejti az ipari tulajdon fogalmát is: „*az ipari tulajdon a legtágabban kell érteni, és az nem csupán a szorosan vett iparra és kereskedelemre vonatkozik, hanem egyaránt kiterjed a mezőgazdaságra és a nyersanyagtermelésre, és minden előállított vagy természetes termékre, például borokra [...] is.*”⁴⁰

Az áruk hamis és megtévesztő származási jelzéseinek megakadályozására jött létre 1891-ben a *Madridi Megállapodás*. Az egyben a védjegyek lajstromozását is célzó Madridi rendszer két párhuzamos, de egymástól független nemzetközi megállapodásból áll. Az egyik a gyári vagy kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó 1891. évi Madridi Megállapodás, a másik az 1989. évi Madridi Jegyzőkönyv, amely 1996. április 1-vel lépett hatályba.⁴¹

Feltétlenül meg kell említeni az *eredetmegjelölések oltalmára és nemzetközi lajstromozásra vonatkozó 1958. évi október 31-i Lisszaboni Megállapodást*,⁴² mely alapvetően két földrajzi árujelzőt, kategóriát szabályoz: az eredetmegjelöléseket és származási jelzéseket. A megállapodás értelmében „*a hatálya alá tartozó országok az ipari tulajdon oltalmára létesült Unió keretén belül Külön Uniót alkotnak*”⁴³ egymással, továbbá kötelezik magukat arra, hogy „*a területükön oltalomban részesítik a Külön unió többi országának termékeire vonatkozó eredetmegjelöléseket, ha azokat a származási ország [...] elismeri és oltalomban részesíti, és a Szellemi Tulajdon Világszervezetét létrehozó Egyezményben megnevezett Szellemi Tulajdon Nemzetközi Irodája lajstromozta.*”⁴⁴ Tisztázza továbbá, hogy az az ország tekinthető származási országnak, „*amelynek neve a terméket hírnevéssé tette, vagy ahol az eredetmegjelölés hírnevét adó vidék vagy helység fekszik.*”⁴⁵

³⁹ PUE 1. cikk (2)

⁴⁰ PUE 1. cikk (3)

⁴¹ SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALA: *A Madridi Megállapodás és a Madridi Jegyzőkönyv*, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, www.szttnh.gov.hu/hu/a-madridi-megallapodas-es-a-madridi-jegyzokonyv [letöltve: 2016.01.20]

⁴² 1982. évi 1. törvényerejű rendelet az eredetmegjelölések oltalmára és nemzetközi lajstromozására vonatkozó Lisszaboni Megállapodásnak, az 1967. évi július hó 14. napján Stockholmban felülvizsgált szövege kihirdetéséről.

⁴³ Lisszaboni Megállapodás 1. cikk (1)

⁴⁴ Lisszaboni Megállapodás 1. cikk (2)

⁴⁵ Lisszaboni Megállapodás 2. cikk (1) és (2)

6. A Tokaj-ügy előzményei⁴⁶

A „Tokaj” eredetmegjelölés szlovákiai használata évszázadok óta vitatott kérdés volt Magyarország és Szlovákia között. Az 1920-as trianoni békeszerződés kettévágta az egységes Tokaji borvidéket, azonban a történelmi borvidék nagyobb (90%) és legértékesebb része Magyarország része maradt. A két leválasztott település (Kistoronya, Szöllöske), valamint a Sátoraljaújhelytől levágott Kisújhelyből alakult önálló szlovák község (Slovenské Nové Mesto) mintegy 132 hektár művelt szőlőterülettel átkerültek Csehszlovákiához, majd az ország szétválásával Szlovákiához – mely 1993. január elsején alakult meg.⁴⁷ Ez a határváltozás ‘Bor-Trianon’, vagy ‘Szőlő-Trianon’ is ismert.⁴⁸

Sem a világháborúk,⁴⁹ sem a szocializmus⁵⁰ időszaka nem hozott jelentősebb változást, illetve megoldást a megosztott borvidék kérdésében.⁵¹

1968-ban Csehszlovákia a maga javára kívánta megszerezni a „Tokaji” eredetmegjelölést. A Lisszaboni Megállapodás keretében 1968. április 20-án nemzetközi oltalom alá helyeztette a ‘Tokaji’ megjelölést ‘Tokajské vino de la Region Slovaque’ elnevezéssel, AO 0545 lajstromszámon. Az oltalmi megjelölést Magyarország nem ismerte el. 1970. szeptember 15-én – tehát sajnos később, mint a szlovákok – Magyarország levédte a ‘Tokaj’, a ‘Tokay’, a ‘Tokayer’ stb. megnevezéseket a maga számára, AO 0527 lajstromszámon.⁵²

Az 1990 utáni folyamatok, illetve a privatizáció magával hozta a termelési feltételek meghatározó átalakulását mindkét oldalon. Magyarországon belül 2000-re körülbelül 5500-5600 hektárra csökkent a borvidék művelt területe. A termeléshez kapcsolódó intézményrendszer a szlovák oldalon számolódott fel jobban. A privatizáció lehetőséget adott az új magánborászatok kialakulására, melyek nagyobb figyelmet fordítottak a minőségre, s a hagyományok megtartására.⁵³

⁴⁶ HAJDÚ i. m. 1–4.

⁴⁷ HVG.HU/MTI: *Húsz éve bomlott fel Csehszlovákia*, HVG, www.hvg.hu/vilag/20130101_Husz_eve_bomlott_fel_Csehszlovakia [letöltve: 2016.01.21]

⁴⁸ HAJDÚ i. m. 1.

⁴⁹ 1914-1948, 1938-1945.

⁵⁰ 19. sz.

⁵¹ HAJDÚ i. m. 1.

⁵² HAJDÚ i. m. 3.

⁵³ Uo.

1993-tól az új Szlovákia létrejötte után a magyar-szlovák kapcsolatok többször kiéleződtek. Ezekben a kapcsolatokban és vitákban felértékelődött a „borkérdés” is.⁵⁴

1995-ben megalakult a Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanácsa, mely új szereplőként lépett be a vitába. Egyre több szereplő kapcsolódott be a vitába: a nagyobb termelők, a szakmai szervezetek és érdekképviselések, az agrárágazatok, s a két kormány, majd az EU is állást foglalt.⁵⁵

Az EU-hoz való csatlakozás előtt országunknak a Magyar Köztársaság és az Európai Közösség között 1993 novemberében kötött úgynevezett *bormegállapodás* értelmében kizárólagos joga volt az Európai Unió területén belül a „Tokaj” eredetmegjelölés, és annak származtatott formáinak használatára.⁵⁶ Szlovákia tehát ezzel a megjelöléssel nem szállíthatott bort az EU-ba. Ez az egyezmény tisztázza egyben azt a kérdést is, hogy 2007-től kezdve tilos az olasz ‘Tocai’ és a francia ‘Tokay’ elnevezést használni.⁵⁷

A csatlakozási okmány úgy módosította a Tanács 1493/1999/EK rendeletét a borpiac közös szervezéséről, hogy a benne felsorolt szőlőtermő övezetek közé bekerült „Szlovákiában a Tokay régió.”⁵⁸ A tokaji borvidék szlovák területe azonban nem került egyértelmű területi lehatárolásra, így bizonytalanná vált, hogy Szlovákia mely területein állítható elő tokaji bor.⁵⁹

1997-ben Szlovákia azt kérte az Európai Uniótól, hogy a borok márkavédelme és a borok minőségvédelmének ellenőrzéséről készülő megállapodás keretében ismerjék el a szlovák ‘Tokaji’ márkanevet. Magyarország tiltakozott a tervezett megállapodás ellen, mivel úgy vélte, az ország és az EU között 1993-ban kötött megállapodás ezt kizárja.⁶⁰

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (továbbiakban FVM) álláspontja szerint ugyanakkor az 1993-as „bormegnevezési” megállapodás az EU és Magyarország között kötött, illetve a csatlakozással hatályát veszítette. Számos jogász úgy gondolta, hogy ennek ellenére tartható lett volna a magyar álláspont, mivel az egyezmény tartalma a meghatározó. Továbbá az EU-nak

⁵⁴ HAJDÚ i. m. 1.

⁵⁵ HAJDÚ i. m. 1.

⁵⁶ LÁNCOS Petra Lea: A Törvényszék ítélete a Tokaj-ügyben. Luxembourgi joggyakorlat. *JeMa*, 2013/1. 62.

⁵⁷ KELEMEN i. m. 117.

⁵⁸ LÁNCOS i. m. 62.

⁵⁹ FÁBIÁN Erika: *Szlovák-magyar küzdelem a Tokaji borért*. Jogi Fórum, www.jogiforum.hu/hirek/27202 [letöltve: 2016.01.21.]

⁶⁰ HAJDÚ i. m. 4.

Szlovákiával is létezett egy hasonló szerződése, melyben viszont nem szerepelt, hogy jogszerűen használhatnák a tokaji elnevezést. Ezzel kapcsolatban az FVM végső érve az volt, 2002 óta hatályos az EU azon rendelete, mely alapján Brüsszel elismerni a tízéves forgalmazási múlttal rendelkező borászati termékeket. Ha pedig nem sikerül minél előbb kompromisszumot kötni, a szlovákok több olyan minőségi borral is felléphetnek, melyek rontanák a tokaji hírnevét. Szlovákiának kedvezett még az a tény is, borvidékeik listáján szerepel a „Tokaj” név is.⁶¹

Az új szlovákiai szabályozás 1401 hektárban határozta meg a „Szlovák tokaji borvidék” területét, hét települést borászati településként határozott meg, hármat pedig a borvidék peremvidékeként. A döntést legfőképpen a már említett Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanácsa ellenezte.⁶²

2004-ben a Szlovák Köztársaság Földművelésügyi Minisztériuma és a Magyar Köztársaság Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériuma között egyezmény jött létre, melyben a két ország kinyilvánította, hogy a Tokaji borvidék e két ország területén fekszik, és egy egységes, határokon átnyúló borvidéket képez. *„A Magyarországra eső rész elnevezése 'Tokaji borvidék', Szlovákia területére eső résznek elnevezése pedig 'Tokajská vinohradnícka oblast', (ami magyarra fordítva szintén Tokaji borvidéket jelent).”*⁶³

A két tagállam földművelésügyi minisztere, valamint a Bizottság képviselője által aláírt úgynevezett *egyeztetett emlékeztetőben* megállapodtak arról, hogy mely feltételekkel alkalmazhatják a szlovákok a már említett eredetmegjelölést. Az egyezményben a felek abban maradtak, hogy rövid időn belül megállapodnak a határon átnyúló borvidéken alkalmazandó egységes termelési és ellenőrzési feltételekben, illetve a borvidék Szlovákiára eső részének területi lehatárolásában.⁶⁴

Marcinkó Ferenc, a Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanácsának elnöke az ügy kapcsán vele készített interjúban azt nyilatkozta, hogy az *egyeztetett emlékeztetőbe* foglaltak szerint: *„abban az esetben lehet [...] Tokajinak nevezni a határ túloldalán is a termelt borokat, amennyiben egységes törvényi szabályozás, egységes rendeleti szabályozás, egységes helyi szabályozás vonatkozik a borok készítésére, de ilyen nem jött létre, mert a 4-5 évig tartó közös tárgyalások alkalmával Szlovákia mindig igyekezett kibújni ennek a végrehajtása alól és*

⁶¹ KELEMEN i. m.117.

⁶² HAJDÚ i. m. 4.

⁶³ ANGYAL–ASZTALOS–FAZEKAS–GYENÉY–METZINGER–MILASSIN–OSZTOVITS–SZABÓ i. m. 308.

⁶⁴ LÁNCOS i. m. 62.

2009-ben pedig be is jelentette, hogy felfüggeszti a tárgyalásokat [...] és teljesen önálló borvidékként akar tovább működni és önálló termékleírást akar benyújtani. [...] Mi azt mondtuk, hogy amennyiben nem tudunk létrehozni közös borvidéket, akkor a szlovák elnevezés szerinti megnevezést kell használni, magyar oldalon pedig a magyar elnevezés szerinti nevet kell feltüntetni. (...) Mert addig, amíg nincs közös szabályozás, nincs közös ellenőrzés és nincs közös termékleírás, addig nem beszélhetünk azonos termékekről.”⁶⁵

Marcinkó Ferenc azt is kifejtette, hogy a 2004-ben kötött megállapodás 565,2 hektárban határozta meg Szlovákián belül azt a területnagyságot, amelyen Tokaj megnevezésű borokat lehetne előállítani. Szerinte egy magyar kompromisszumról van szó, ugyanis 2003 novemberében egy magyar szakmai delegáció 330 hektárnyi területet talált alkalmasnak szőlőtelepítésre a kérdéses területen. Magyarország ettől függetlenül mégis elfogadta azt, hogy nem csupán a trianoni békediktátummal Szlovákia részévé vált három területen, hanem 565,2 hektáron lenne Szlovákiában Tokaji-termőterület.⁶⁶

Bár az *egyeztetett emlékeztetőbe* foglalt megállapodások mindegyike nem teljesült és nem valósult meg a borvidék szlovákiai részének lehatárolása, az uniós jogszabályokban is rögzítették Szlovákia azon jogosultságát, mely szerint használhatja a Tokaji borvidékre utaló eredetmegjelölést.⁶⁷

7. A megsemmisítés iránti kérelem⁶⁸

Az E-Baccus nyilvántartásban szereplő adatok módosításról a Bizottság nem értesítette Magyarországot, holott az országunk érdekeit is érintette.⁶⁹

A problémát elsődlegesen a szlovák „Tokaj” szó megtévesztő jellege jelentette, hiszen ezek a magyar borok szigorú hazai szakmai követelményrendszer alapján előállított italok, és nem összekeverendők olyan borokkal, melyek előállítása során a vonatkozó követelmények nem teljesülnek. Magyarország szerint a „Tokaj” elnevezést tartalmazó eredetmegjelölés, illetve a palackokon erre utaló címke megtévesztheti a fogyasztót arról, hogy a szlovákok által forgalmazott bor az országunk számára védett eredetmegjelölést viselő borral

⁶⁵ MARCINKÓ FERENC: *Egységes szabályozás kell*, mandiner.bor, www.bor.mandiner.hu/cikk/20121114_marcinko_egysegos_tokaji_szabalyozas_kell [letöltve: 2016.01.21.]

⁶⁶ MEDVECZKY ATTILA: *Véget ér-e a Tokaj-borháború? Magyar Fórum*, 2011. január 27. 4.

⁶⁷ LÁNCOS i. m. 62.

⁶⁸ LÁNCOS i. m. 64.

⁶⁹ LÁNCOS i. m. 63.

azonos.⁷⁰ Ezáltal a „Tokaji” hosszú fejlődéstörténetének eredményeképpen elnyert világhírneve alatt a minőségét meg sem közelítő utánzatok kerülhetnek a borfogyasztók poharaiba.⁷¹ *Marcinkó Ferenc* szavaiból kiindulva azonban ez kevésbé ad okot aggodalomra, ugyanis a terület hozamai nem számottevőek, csak belföldi fogyasztásra kerülnek értékesítésre.⁷²

A nagyobb problémát az okozza, hogy „*Szlovákiában még szakmai berkekben sem tisztázott az, hogy milyen területnagyságot szeretnének kiharcolni maguknak. 1959-ben a már említett három települést az akkori Csehszlovák állam [...] négy faluval egészítette ki. Ezzel a szőlőterület nagyságát 908 hektárra emelte [...] a szlovák állam az EU-nak folyamatosan 1474 hektárt jelöl meg a borvidék területeként [...] Mi ragaszkodunk ehhez az 565⁷³ hektárhoz.*”⁷⁴

2010 márciusában a magyar hatóságok levélben fordultak a Bizottsághoz és kifogásolták a módosított bejegyzést, arra hivatkozva, hogy szerintük a helyes eredetmegjelölés nem a ’Vinohradnícka oblast’ Tokaj’, hanem a ’Tokajská vinohradnícka oblast’ lenne.⁷⁵ Országunk sérelmezte azt is, hogy Szlovákia 2009. június 30-án, azaz a nyilvántartás megalkotása szempontjából releváns időpontot – 2009. augusztus 1-jét – megelőzően egy új jogszabályt⁷⁶ fogadott el, melyben utóbbi kifejezést részesítette oltalomban.⁷⁷

Mivel Magyarország szerint a Bizottság megsértette az uniós jogot, mikor az E-Bacchus nyilvántartásban szereplő adatokat a korábbi ’Tokajská vinohradnícka oblast’ eredetmegjelölésről ’Vinohradnícka oblast’ Tokaj’-ra módosította, 2010. április 28-án keresettel fordult a Törvényszék Hivatalához az utóbbi bejegyzés megsemmisítése érdekében.⁷⁸

A magyar kormány többek között azzal az érveléssel támasztotta alá kereseti kérelmét, hogy az E-Bacchusba bejegyzendő oltalom alatt álló eredetmegjelöléseknek a 2009. augusztus 1-jén fennálló tagállami rendelkezések szerinti helyzetet kellene tükrözniük. Ebben az időpontban pedig már létezett

⁷⁰ ANGAL–ASZTALOS–FAZEKAS–GYENEY–METZINGER–MILASSIN–OSZTOVITS–SZABÓ i. m. 308–309.

⁷¹ DR FÁBIÁN Erika: *Szlovák-magyar küzdelem a Tokaji borért*, Jogi fórum, www.jogiforum.hu/hirek/27202 [letöltve: 2016.01.21]

⁷² MEDVECZKY 2011. január 27. 4.

⁷³ Az egyeztetett emlékeztetőbe foglalt megállapodás szerint.

⁷⁴ MEDVECZKY 2011. január 27. 4.

⁷⁵ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8, 7. pont

⁷⁶ 313/2009. sz. törvény.

⁷⁷ LÁNCOS i. m. 63.

⁷⁸ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8, 9. pont

– bár csak 2009. szeptember 1-jén lépett hatályba – az a szlovák jogszabály, amely a 'Vinohradnícka oblast' Tokaj' eredetmegjelölést az eredeti 'Tokajská vinohradnícka oblast'-ra módosította.⁷⁹

A magyar kormány szerint, még ha a hatálybalépés lenne is meghatározó, a kifogásolt eredetmegjelölés akkor sem kerülhetne az eredetmegjelölések uniós nyilvántartásába.⁸⁰ Ennek oka, hogy „mivel a 2009. augusztus 1-jét megelőzően elfogadott új szlovák törvény a 607/2009/EK rendelet 73. cikk (2) bekezdése értelmében vett, termékleírást érintő módosításnak minősül, így ezen jogszabályban szereplő elnevezést kell az E-Bacchusnak is tartalmaznia.”⁸¹ Következésképpen az E-Bacchus nyilvántartás hibásan tartalmazta a 'Vinohradnícka oblast' Tokaj' eredetmegjelölést.

Az események fényében fontos megjegyezni, hogy 2010. április 27-én Szlovákia olyan törvényt fogadott el, amely hatályon kívül helyezte a 313/2009. sz. törvényt, és bevezette a „Tokaj” oltalom alatt álló eredetmegjelölést. Az új törvény 2010. június 1-jén lépett hatályba.⁸²

A két félnek 2011 végéig kellett benyújtania a borok termékleírását, amelyek során vizsgálták, hogy azonos eredetmegjelöléssel rendelkező boroknak lehet-e különböző termékleírása. Magyarország úgy vélte, hogy Szlovákia nem használhatja jogszerűen a „Tokaj” megnevezést, csak a 'Tokajská' kifejezés használatára lehet jogosult.⁸³

Magyarország a gondos ügyintézés, a jóhiszemű együttműködés és a jogbiztonság elvének megsértésére alapított joggalakra is hivatkozott.⁸⁴ Országunk szerint ugyanis a Bizottság a gondos ügyintézés elvének megfelelően köteles gondoskodni arról, hogy az E-Bacchus nyilvántartás hiteles, megbízható és pontos adatokat tartalmazzon. „Amennyiben kétségei támadnának, [...] jogosult az érintett tagállamoktól tájékoztatást kérni, illetve kapni.” Ráadásul hazánk többször is jelezte a Bizottságnak, hogy úgy véli, a vitatott bejegyzés nem

⁷⁹ LÁNCOS i. m. 64.

⁸⁰ T-194/10.sz. ügy Magyar Köztársaság kontra Európai Bizottság, Szlovák Köztársaság, beavatkozó – A tárgyalásra készített jelentés, 17. pont.

⁸¹ LÁNCOS i. m. 64.

⁸² T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 8. pont

⁸³ HAJDÚ i. m. 6.

⁸⁴ T-194/10.sz. ügy Magyar Köztársaság kontra Európai Bizottság, Szlovák Köztársaság, beavatkozó – A tárgyalásra készített jelentés, 16. pont.

jogszerű, tekintettel a 2009. június 30-án elfogadott új szlovák bortörvényre, amelyben a 'Tokajská vinohradnícka oblast' elnevezés szerepel.⁸⁵

A Magyar Köztársaság szerint a Bizottság a *jóhiszemű együttműködés* elvét is megsértette azzal, hogy elmulasztotta kormányunk tájékoztatását az E-Bacchus nyilvántartásban szereplő bejegyzések módosításáról, jöllehet az a felperes érdekeit érintheti. Megsértették továbbá a *jogbiztonság* elvét is azáltal, hogy a Bizottság visszamenőleges hatállyal módosította az adatbázist.⁸⁶

Országunk keresetében azt kérte, hogy a Törvényszék semmisítse meg a Bizottság által az E-Bacchus nyilvántartásba bevezetett azon bejegyzést, mely a 'Tokajská vinohradnícka oblast' oltalom alatt álló eredetmegjelölés helyett a 'Vinohradnícka oblast' Tokaj' kifejezést jegyezte be.⁸⁷

A Bizottság, valamint a Szlovák Köztársaság értelemszerűen azt kérte a Törvényszéktől, hogy utasítsa el a keresetet.⁸⁸

8. A Törvényszék ítéletének érvelése⁸⁹

A Törvényszék előtti tárgyalás során a Bizottság elfogadhatatlansági kifogást emelt arra hivatkozva, hogy az E-Bacchus nyilvántartásba foglalt vitatott bejegyzés nem minősül „megtámadható aktusnak”.⁹⁰ A Cuvée Palomar ügyben hozott ítélet 101. pontjára⁹¹ támaszkodva azt állította, hogy a 'Vinohradnícka oblast' Tokaj' oltalom alatt álló eredetmegjelölés a Szlovák Köztársaság nemzeti jogszabályaiból ered, így a vitatott bejegyzés nem jár önálló joghatásokkal.⁹² Az említett ítélet 101. pontja szerint a borneveknek és a nemzeti rendelkezésekre való utalásoknak a Hivatalos Lap C sorozatában történő közzététele csupán tájékoztató jellegű.⁹³

⁸⁵ Uo. 20. pont.

⁸⁶ Uo. 20. pont.

⁸⁷ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 14. pont.

⁸⁸ Uo. 15. pont.

⁸⁹ LÁNCOS i. m. 64–65.

⁹⁰ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 16. pont.

⁹¹ T-237/08. sz. ítélet (18.lj) 101. pont.

⁹² T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8. 16. pont.

⁹³ T-237/08. sz. ítélet (18.lj) 101. pont.

A Bizottság utalt egyben a Törvényszék eljárási szabályzatának 113. cikkére, mely szerint a testület a keresetek elfogadhatóságának feltételeit az eljárás bármely szakaszában, *akár hivatalból is vizsgálhatja*.⁹⁴

A Törvényszék végül helyt adott a Bizottság kifogásának és 2012 novemberében *elutasította Magyarország keresetét*. A Törvényszék indoklásának alapvetően három *aspektusa* volt: a joghatás hiányát érintő, az időbeliséget érintő, valamint a bizottság eljárásával kapcsolatos érvek.⁹⁵

(I) Az oltalom alatt álló eredetmegjelölésnek az E-Bacchus nyilvántartásba való bejegyzése „*nem jár semmiféle joghatással*.”⁹⁶ Az egyes bornevek 1493/1999 rendeletben megállapított közösségi oltalma ugyanis azokon a borneveken alapult, amelyeket a tagállamok jogszabályai állapítottak meg, „*az említett rendelet releváns rendelkezéseinek tiszteletben tartása mellett*.”⁹⁷ A Törvényszék ezzel visszautalt a Cuvée Palomar ítéletének 97. pontjában kimondottakra: „*ez az oltalom ugyanis nem önálló közösségi eljárásból következik*.”⁹⁸

A megnevezéseknek az EBacchus nyilvántartásba való bejegyzése nem szükséges ahhoz, hogy azok uniós szintű oltalomban részesüljenek, ugyanis a 1234/2007 rendelet alapján az oltalom automatikusan érvényes. Ebből kiindulva, mivel a ‘Vinohradnícka oblast’ Tokaj’ oltalom alatt álló eredetmegjelölés már szerepelt – az 1493/1999 rendelet alapján – az oltalom alatt álló bornevek között, ezért annak az EBacchus nyilvántartásba való bejegyzése nem volt szükséges ahhoz, hogy a szóban forgó eredetmegjelölés uniós szintű oltalmat élvezzen.⁹⁹

A Törvényszék megjegyezte, hogy a 2009-es Hivatalos Lap nem vette át helyesen az akkoriban hatályos nemzeti jogszabályt, ellenben a borneveknek és a nemzeti rendelkezésekre való utalásoknak a Hivatalos Lap C sorozatában történő közzététele csupán *tájékoztató intézkedésnek minősül*.¹⁰⁰ Ezek alapján tehát „*el kell utasítani Magyarországot azon érvét, miszerint az E-Bacchus nyilvántartás, mint az érdekeltek számára tájékoztató jellegű forrás joghatásokat keletkeztet [...] hiszen nem módosítja jelentősen az érintettek jogi helyzetét*.”¹⁰¹

⁹⁴ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 17. pont.

⁹⁵ LÁNCOS i. m. 64.

⁹⁶ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 19. pont.

⁹⁷ Uo. 23. pont.

⁹⁸ LÁNCOS i. m. 65.

⁹⁹ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 21. pont.

¹⁰⁰ Uo. 26. pont.

¹⁰¹ Uo. 33. pont.

Magyarország érvét, mely szerint az E-Bacchus tartalma határozná meg a tagállamok által benyújtandó műszaki dokumentációkat, valamint a termékek címkézésekor és kiserelésekor kötelezően feltüntetendő adatokat, a Törvényszék ugyanazzal az indokolással utasította el. Indoklásuk szerint a tagállamok által benyújtandó műszaki dokumentáció, valamint a termékek címkézésekor és kiserelésekor kötelezően feltüntetendő eredetmegjelölés *„nem attól függ, hogy mi került bejegyzésre az E-Bacchus nyilvántartásába, hanem attól, hogy mi áll ténylegesen oltalom alatt.”*¹⁰²

(II) Országunk azon érvét, mely szerint a törvény elfogadásának időpontja a döntő jelentőségű, a következőképpen utasította el a Törvényszék: a nyilvántartásba bejegyzett eredetmegjelölések szempontjából a releváns időpont 2009. augusztus 1-je volt, és a nyilvántartásba azok az eredetmegjelölések kerülhettek bejegyzésre, melyek ekkor ténylegesen oltalom alatt álltak. A Bizottság rámutatott arra, hogy az eredetmegjelölések nyilvántartásba való bejegyzésének *„előfeltétele az, hogy nem csupán a jogszabály, hanem az oltalom is létezik.”* Így *„az érintett tagállam 2009. augusztus 1-jén hatályos törvénye tekinthető relevánsnak”*, a lejárati időpontban elfogadott, de ezen időpontban még hatályba nem lépett nemzeti rendelkezések nem.¹⁰³

A Törvényszék elutasította azt az érvet is, mely szerint *„még ha feltételezzük is, hogy az új szlovák törvény hatálybalépésének időpontját kell figyelembe venni”* a nyilvántartás összeállításánál, Szlovákia még a lejárati időpontot megelőzően kezdeményezte a termékleírás módosítását. A Törvényszék szerint a bejegyzés alapjául szolgáló, a lejárati időpontban hatályos 313/2009. sz. szlovák törvény nem értelmezhető a termékleírást érintő módosításként, mivel legfeljebb az eredetmegjelölés nevét érintő változást tartalmazott, ebben az esetben pedig a 73. cikk (2) bekezdése nem alkalmazható.¹⁰⁴ Ezek alapján a nyilvántartás helyesen tartalmazta a szlovák törvény szerint megállapított eredetmegjelölést.

(III) A testület összefoglalta a Bizottság eljárásával kapcsolatos meglátásait is, tekintettel arra az évrre, hogy a Bizottság elmulasztotta gyakorolni a gondos ügyintézés elve alapján fennálló ellenőrzési jogkörét.¹⁰⁵ Magyarország szerint ugyanis *„a Bizottság köteles lenne megvizsgálni, hogy az oltalom alatt álló*

¹⁰² Uo. 36-37. pont.

¹⁰³ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 28. pont

¹⁰⁴ Uo. 29-30. pont.

¹⁰⁵ LÁNCOS i. m. 65.

*eredetmegjelölésként bejegyzett megnevezés valóban oltalom alatt állt-e a korábbi szabályozás alapján.*¹⁰⁶

A Törvényszék kimondta, hogy bár a Bizottság törölheti azon bornevek oltalmát, amelyek nem felelnek meg a közös piacszervezési rendelet 118b cikkében foglalt feltételeknek,¹⁰⁷ e jogkörét viszont ténylegesen csak a termékleírást tartalmazó műszaki dokumentáció benyújtását követően gyakorolhatja. Szlovákia azonban az E-Bacchus nyilvántartás módosításakor nem nyújtott be termékleírást tartalmazó műszaki dokumentációt, így a Bizottság nem is gyakorolhatta ellenőrzési jogkörét.¹⁰⁸

Magyarország indoklása szerint „*a gondos ügyintézés elve is arra kötelezi a Bizottságot, hogy ellenőrizze a tagállamok által szolgáltatott adatok pontosságát, naprakészségét, hitelességét és megfelelő jellegét.*” A Törvényszék szerint azonban attól függetlenül, hogy ez a kötelezettség fennáll vagy sem, nem jelentene jelentősebb hatást az érintett harmadik személyek jogi helyzetére. Mivel az eredetmegjelölések oltalma a nemzeti jogszabályokból ered, a tagállamok által szolgáltatott adatok Bizottság általi ellenőrzése sem változtatna azon, hogy mely bornevek állnak oltalom alatt – az csupán megállapító jellegű lenne.¹⁰⁹

A Törvényszék tehát 2012. november 8-án elutasította a keresetet, Magyarországot saját, valamint az Európai Bizottság költségeinek viselésére, a Szlovák Köztársaságot pedig saját költségeinek viselésére kötelezte.¹¹⁰

9. A magyar kormány fellebbezése és a Bíróság ítélete

Magyarország nem nyugodott bele az Európai Unió Törvényszéke által hozott ítéletébe. Fellebbezésében azt kérte az Európai Unió Bíróságától, hogy helyezze hatályon kívül a 2012. november 8-án az ügy kapcsán hozott ítéletet, valamint, hogy az Európai Unió Alapokmányának 61a. cikke értelmében hozzon érdemi döntést az ügyben.¹¹¹

¹⁰⁶ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 34. pont.

¹⁰⁷ Közös piacszervezési rendelet 118s. cikk (4) bekezdés.

¹⁰⁸ T-194/10 Magyarország kontra Bizottság, A Törvényszék ítélete (hetedik tanács) 2012. november 8., 34. pont.

¹⁰⁹ Uo. 35. pont.

¹¹⁰ Uo. 41. pont.

¹¹¹ C-31/13 P Magyarország kontra Bizottság, A Bíróság (harmadik tanács) 2014. február 13-i ítélete – 2014. február 13, 39. pont.

A felperes ezúttal három jogalapra hivatkozott: az elsőt az EUMSZ 263. cikk értelmében vett *'megtámadható aktus'* fogalmának értelmezése során a Törvényszék hibás jogalkalmazására helyezte. Másodszor az *egyenlő bánásmód* elvének megsértését sérelmezte. A harmadik jogalapot pedig *a megtámadott ítélet indoklásának hiányára* alapította.¹¹²

(I) Országunk szerint a Bizottság helytelenül ítélte meg azt a tényt, hogy a vitatott bejegyzésnek ne lenne joghatása.¹¹³ Ezt többek között azzal az érveléssel támasztotta alá, hogy a vitatott bejegyzés elvégzésével olyan bornév nyert oltalmat, amely az uniós szabályozás alapján 2009. augusztus 1-jéig nem élvezett ilyen védelmet. Magyarország szerint ez azzal a joghatással jár, hogy uniós szintre emelkedik azokra a bornevekre vonatkozó oltalom, mely eddig csak nemzeti szinten létezett.¹¹⁴ Hazánk továbbra is fenntartotta azt az álláspontját is, hogy a Bizottságnak a nyilvántartásba való bejegyzés során el kell végeznie a bejegyzendő bornevek ellenőrzését.¹¹⁵

A Bizottság a joghatásra vonatkozó érvet azzal utasította el, hogy mivel az E-Bacchus nyilvántartás csupán tájékoztató jellegű, *„nem alkalmas arra, hogy módosítsa harmadik felek jogi helyzetét.”*¹¹⁶ Az ellenőrzési jogkörrel kapcsolatos érvekre adott válaszában a Bizottság hangsúlyozta *„a már létező oltalom alatt álló bornevek bejegyzésének automatikus jellegét, valamint az uniós szintű eljárási hiányát”*.¹¹⁷

A Bíróság elismerte, hogy a Bizottság 2010. február 26-án anélkül módosította az eredetmegjelölést 'Vinohradnícka oblast' Tokaj' elnevezésre, hogy módosította volna a vonatkozó nemzeti jogszabályra való hivatkozást.¹¹⁸ Ellenben hivatkozik arra a tényre, az eredetmegjelölések oltalmának az 1234/2007 rendelet 118s. cikke által létrehozott átmeneti rendszere a 2009. augusztus 1-jén, nemzeti jogszabályok által elismert borneveken alapul. A rendszer célja pedig az Unióban már létező eredetmegjelölések és földrajzi jelzések mentesítése az új vizsgálatok alól, illetve, hogy fenntartsák a belső jogban *már oltalom alatt álló bornevek oltalmát*. Ebből kiindulva tehát a Törvényszék jogosan állapította meg a megtámadott ítéletben a létező bornevek oltalmának automatikus jellegét.¹¹⁹

¹¹² Uo. 42. pont.

¹¹³ Uo. 43. pont.

¹¹⁴ Uo. 44. pont.

¹¹⁵ Uo. 46. pont.

¹¹⁶ Uo. 50. pont.

¹¹⁷ Uo. 51. pont.

¹¹⁸ Uo. 56. pont.

¹¹⁹ Uo. 57–58. pont.

Az ellenőrzési jogkörre vonatkozóan a Bíróság azt állította, hogy a Bizottság ellenőrzési jogkörét csak akkor gyakorolhatja, ha a tagállamok megfelelően átadták a termékleírást és a műszaki dokumentációt, márpedig „a Szlovák Köztársaság a vitatott bejegyzés időpontjáig nem nyújtott be a Bizottsághoz termékleírást.”¹²⁰

(II) Második jogalapjával Magyarország azt hangsúlyozta, hogy „a Törvényszék annak kimondásával, hogy a vitatott bejegyzés nem minősül az EUMSZ 263. cikk értelmében vett ‘megtámadható jogi aktusnak’, megsértette az egyenlő bánásmód elvét”, ugyanis valamennyi bejegyzést eltérően kezelt az újakhoz képest.¹²¹ Álláspontja szerint az E-Bacchus nyilvántartás egységes adatbázist alkot, ezáltal elveti azt a megállapítást, hogy csak az új eredetmegjelölésekre vonatkozó bejegyzéseknek van joghatása.¹²²

A Bizottság ezt az érvet azzal utasította el, hogy a jelenleg oltalom alatt álló, valamint az új borneveket nem lehet összehasonlítani, ugyanis „eltérő jogi és ténybeli helyzeteket érintenek.”¹²³

A Bíróság álláspontja szerint „az egyenlő bánásmód elve [...] megköveteli, hogy hasonló helyzeteket ne kezeljenek eltérő módon, és hogy az eltérő helyzeteket ne kezeljék egyenlő módon.” A Bíróság azonban azzal az indoklással vetette el a felperes érvét és utasította el a második jogalapot, hogy a jogi háttér és a Bizottságot megillető hatáskörök „nem összehasonlíthatók.”¹²⁴

(III) Harmadik jogalapjával Magyarország úgy véli, hogy a Bizottság elmulasztotta ítéletének megfelelő indoklását, mégpedig azért, mert nem válaszolt az ország által kifejtett érvekre.¹²⁵

A felperes szerint ugyanis valamely tagállamban oltalmat élvező megnevezés létezését az adott tagállam hivatalos lapjában való közzététel bizonyítja, nem az említett szabályozás hatálybalépésének időpontja.¹²⁶

Másrészt pedig a Törvényszék nem válaszolt Magyarországon azon érvére, mely szerint azokban a tagállamokban, melyekben az uniós szabályozást megelőzően nem volt kötelező a termékleírás előkészítése, „a termékleírásban feltüntetendő elemekre vonatkozó törvény vagy rendelet módosítása olyan módosításnak mi-

¹²⁰ Uo. 60–61. pont.

¹²¹ Uo. 69. pont.

¹²² Uo. 70. pont.

¹²³ Uo. 71. pont.

¹²⁴ Uo. 75. pont.

¹²⁵ Uo. 77. pont.

¹²⁶ Uo. 78. pont.

nőstülhet, mint amely a 607/2009 rendelet [...] 73. cikkének (2) bekezdésében¹²⁷ is szerepel.”¹²⁸

Ebben a kérdésben a Bíróság azzal oszlatta el az érveket, hogy a Törvényszék nem volt köteles foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy az E-Bacchus nyilvántartásba való bejegyzéshez szükséges szabályozást közzé kell tenni a határnapig, vagy lépjen hatályba. A 607/2009 rendelettel kapcsolatban sem volt köteles határozni, hiszen a Törvényszék kimondta, hogy a vitatott bejegyzés *„nem jár semmiféle joghatással.”*¹²⁹

Mivel a Bíróság egyik jogalapot sem találta elfogadhatónak, elutasította Magyarországot fellebbezését az ügyben.¹³⁰

10. Záró gondolatok

A Bíróság által meghozott döntés a *status quo* fennmaradását jelentette a Tokaj eredetmegjelölés kérdésében. A hosszas küzdelmek után tehát az Európai Bíróság döntése valószínűleg hosszabb időre határozta meg a helyzetet és döntötte el a két ország között kialakult vitát. A Bíróság ítéletének értékelése eltérő módon jelent meg a magyar és a szlovák oldalon, ugyanakkor elmondható, hogy mindkét ország egyértelműen Magyarország vereségeként értékelte az eseményeket hivatalos sajtójában.¹³¹

„A fogyasztók megtévesztését eredményezheti, hogy az Európai Bíróság elutasította a magyar fellebbezést a „Tokaj” márkanév ügyében.” – kommentálta az eseményeket a *Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanácsa*. A tanács úgy véli, a szerv döntése lehetővé teszi a szlovákiai termelők számára, hogy továbbra is forgalmazzák a magyarnál gyengébb minőségű boraikat, a Magyarországon oltalom alatt álló „Tokaj” elnevezéshez meglehetősen hasonló márkanév

¹²⁷ „A 479/2008/EK rendelet 51. cikkének (1) bekezdése alapján oltalom alatt álló bornevekhez, illetve a 479/2008/EK rendelet 51. cikkének (1) bekezdése alapján oltalomban nem részesülő bornevekhez kapcsolódó termékleírásokat érintő, az érintett tag államhoz legkésőbb 2009. augusztus 1-jén benyújtott módosítások esetében a 479/2008/EK rendelet 51. cikkének (1) bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni, feltéve, hogy a tag állam jóváhagyó határozatát és a 479/2008/EK rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében előírt termékleírást legkésőbb 2011. december 31-ig eljuttatják a Bizottsághoz.”

¹²⁸ C-31/13 P – Magyarország kontra Bizottság, A Bíróság (harmadik tanács) 2014. február 13-i ítélete, 79. pont.

¹²⁹ Uo. 83. pont.

¹³⁰ Uo. 85. pont.

¹³¹ HAJDÚ i. m. 7.

alatt. „Bár a „Tokaj” megjelölést ezután sem használhatják, hiszen csak a ‘Vinohradnicka oblast’ Tokaj’ elnevezés alkalmazására kaptak jogalapot. A magyar termelőknek azonban így is hátrányos a döntés, amely piacszavató lehet.” – fejtette ki álláspontját a Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanácsa.¹³²

Míg a magyar fél csalódottan vette tudomásul a Bíróság döntését, a szlovák borászok üdvözölték a döntést: „a régióban, a határ innenső oldalán éppen olyanok a szőlőtermesztés és a bor előállítási feltételei, mint a határ túlsó oldalán és hasonlóak a bor készítésének metódusai is, ezért sajnálatos, hogy ez a vita egyáltalán kialakult” – nyilatkozta Nagy Géza őstermelő, a szlovák tokaji térség szőlészeit és borászait tömörítő szakmai szervezet egyik tagja.¹³³

Láncos Petra Lea szerint a hazai bortermelők számára „nyilvánvalóan súlyos érdeksérelmet jelent a magyar eredetmegjelöléssel azonos szót tartalmazó szlovákiai eredetmegjelölés uniós oltalma, hiszen az eredetmegjelölések körében döntő jelentőséggel bír az oltalom alatt álló bornevek összetéveszthetetlen jellege.”¹³⁴

Ezen állásponttal teljes mértékben egyet értve úgy gondolom, bár a szlovák és a magyar bortermelésre vonatkozó követelményrendszerek, valamint a szőlőterületek minősége eltérőek,¹³⁵ az ügyben nyilvánvalóan szükség volt egy olyan kompromisszumos döntés meghozatalára, mely mindkét fél számára elfogadható következményekkel jár, lévén, hogy a trianoni és párizsi békeszerződéssel a már említett három településünk szlovák fennhatóság alá került. Megjegyezném azonban, hogy a névhasználat lehetőségét elsősorban ezen települések (Újhely, Kistornya, Cserkeszőlő) vonatkozásában tartom feltétlen indokoltnak. Bár a két ország egymás között nem tudott kielégítő megoldást találni a problémára, az Európai Unió intézményeinek döntésével úgy gondolom lezártnak tekinthetők az elmúlt évek küzdelmei.

¹³² FELVIDÉK.MA: *Elutasította Luxemburg a magyar fellebbezést a „Tokaj” márkánév ügyében*, Felvidék.ma, www.felvidek.ma/kitekinto/karpat-medence/44104-elutasitotta-luxemburg-a-magyar-fellebbezest-a-qtokajq-markanev-ugyeben [letöltve: 2016. 01. 26.]

¹³³ FELVIDÉK.MA: *Elutasította Luxemburg a magyar fellebbezést a „Tokaj” márkánév ügyében*, Felvidék.ma, www.felvidek.ma/kitekinto/karpat-medence/44104-elutasitotta-luxemburg-a-magyar-fellebbezest-a-qtokajq-markanev-ugyeben [letöltve: 2016. 01. 26.]

¹³⁴ LÁNCOS i. m. 67.

¹³⁵ FÁBIÁN Erika: *Szlovák-magyar küzdelem a Tokaji borért*, Jogi fórum, www.jogiforum.hu/hirek/27202 [letöltve: 2016. 01. 21.]